

BIOGRAFIA PUȚIN CUNOSCUTĂ A LUI JACK CORBU, UN VICE-CONSUL BRITANIC LA BRĂILA (1880-1938)

Cristian CONSTANTIN*

THE LITTLE-KNOWN BIOGRAPHY OF JACK CORBU, A BRITISH VICE-CONSUL TO BRAILA (1880-1938)

Rezumat. *Acest studiu se bazează pe unele documentele stocate în arhivele diplomatice ale Corpului Diplomatic în Brăila și Galați. În 1925, Jack Corbu, un antreprenor evreu din România, a devenit vice-consul al Marii Britanii în Brăila. Interesul manifestat de către cercurile politice și economice, comerciale și de navigație britanice de la Dunărea de Jos a reprezentat o constantă a relațiilor romano – britanice în perioada interbelică. Problema consulatelor străine din zona Dunării de Jos a fost tratată insuficient în istoriografia românească. În acest sens, autorul prezintă influența familiei Corbu în comerțul internațional de la Dunărea de Jos.*

Cuvinte cheie: *Jack Corbu, Brăila, Dunărea maritimă, comerț, genealogie.*

Abstract. *This study is based on some documents stored in the diplomatic archives of the Diplomatic Corps in Braila and Galati. In 1925, Jack the Crow C, a Jewish entrepreneur in Romania, became vice consul of Great Britain in Braila. The interest shown by the British political and economic circles for the trade and navigation at the Lower Danube represented a constant of the Romanian - British relationship in interwar period. The question of the foreign consulates from the area of the Lower Danube has been treated insufficiently in the Romanian historiography. In this line, the author presents the influence of the Jack the Crow's family in international trade at the Lower Danube..*

Keywords: *Jack Corbu, Braila, Danube maritime, trade, genealogy.*

* PhD candidate, "Lower Danube" University of Galati, constantin.p.cristian@gmail.com

Povestea de față își are originile într-o epocă în care corăbiile cu pânze începeau să fie înlocuite de vasele cu aburi, iar lumea se confrunta cu trei mari probleme: revoluția industrială, statele naționale și chestiunea evreiască. Pentru mulți nevoia curentă de a supraviețui sau de a-și lărgi perimetrul în care își desfășurau afacerile i-a călăuzit către „California Europei” într-o permanentă „goană după aur”. Subiectul pe care ne dorim să-l tratăm în aceste rânduri are legătură cu toate acestea.

Familia Corbu a început afacerile în 1866 de-a lungul Mării Negre. Aceștia s-au îndelenticit cu negoțul cu țesături, mohairs, lemn, iar la un moment dat au furnizat și uniforme armatei otomane¹. Prosperitatea oferită de schimburile comerciale levantine, bogăția Constantinopolului, dar și importanța dobândită de Gurile Dunării, atrag orice spirit aventurier și cu oarece avere. În acest context, se adaugă apartenența la un popor obișnuit cu lungile peregrinări, a cărui patrie îl atrage prea puțin pentru nevoile cotidiene ale omului modern. Pe baza studierii arhivelor, anuarelor diplomatice și a presei interbelice din România și Marea Britanie, în mai mică măsură, am ajuns în posesia unor informații neexploatate de istoriografia românească de până acum.

În 1880 se naștea cel mai de seamă membru al familiei Corbu, Jack. Despre acesta însuși descendenții săi știu prea puține lucruri. Într-un anuar al Universității din Glasgow apare ca frecventând cursurile acestei instituții în anul 1906². În preajma Primului Război Mondial, s-a căsătorit cu Hortensia (născută Zaharia) din Brăila. Aceasta din urmă avea un copil din prima căsătorie, pe Roger Fresco-Corbu, născut la Constantinopol în data de 22 iulie 1912, a cărui tată a fost Jules Fresco³.

Carierea diplomatică a lui Jack Corbu a început în 1925 când Hugh William Border, despre care se cunoaște faptul că în august 1925 a fost mutat de la viceconsulatul britanic din Brăila la cel din Constanța, lăsându-i locul unui antreprenor de 45 de ani⁴. Jack Corbu a deținut funcții secundare în cadrul corpului consular Brăila, a fost membru al Instituției Constructorilor de vapoare din Scoția și asociat al Instituției arhitecților navali din Londra. Împreună cu Aschbold, a deținut pe strada C.A. Rosetti, la nr. 7, o societate de antreprenori de lucrări publice - arhitecți, experți și ingineri navali. Reprezenta societățile: *Lloyd's Register of Shipping*; *Registro Navalo Italiano*; *American Bureau of*

¹ Lipman, 2013.

² *The Glasgow University Calendar*, 1906.

³ Pat Mason, *Roger Fresco-Corbu, 1912-1999*, 2012, 99–100.

⁴ SJAN BR, fond *Președintia județului Brăila*, dosar 82/1923, f. 78-79. Cr. Constantin, 2012a, 444-445; și *The Foreign Office List and Diplomatic and Consular Year Book*, 1940, 78, 174, 205.

*Shipping; Brithis Corporation for the Registry of Shipping*⁵. Fiul vitreg al acestuia, Roger Fresco-Corbu, a fost și el gerant al viceconsulatului britanic la Brăila, în septembrie 1936, când Jack Corbu a fost în imposibilitatea exercitării funcției. Jack Corbu a întreprins și o serioasă activitate de redactare și editare a unor articole și lucrări care au în centrul atenției chestiunea integrării navigației pe Dunăre și Marea Neagră în sistemul internațional. Dintre lucrările sale le amintim pe cele mai utilizate și astăzi de către cei care doresc să afle realitățile transporturilor pe apă la începutul secolului al XX-lea: *Chestiunea înființării unei linii maritime sub pavilion român*⁶, *Semaforul Dunărei și al Mării Negre*⁷, *Transporturile pe apă. Rentabilitatea șlepurilor*⁸. Reședința familiei și sediul viceconsulatului s-au aflat pe una dintre cele mai importante străzi ale Brăilei, Împăratul Traian, la nr. 7, fiind una din rutele care dădeau spre portul Brăilei și locul din spre care venea mare parte din bogățiile orașului și implicit ale familiei Corbu. Jack Corbu a înțeles rapid cum se desfășoară viața într-un port și a pus în aplicare teoriile lui Ștefan Zeletin, din lucrarea *Burghezia română*, conform cărora: „În procesul de naștere a României moderne trebuie să se deosebească două mari curente: unul zgomotos dar superficial, anume al ideilor liberale care pleacă de la Paris spre București și Iași; altul tăcut dar adânc, care pleacă de la Londra spre Galați și Brăila: e curentul economiei capitaliste engleze⁹”.

Astăzi, la opt decenii de la decesul acestuia memoria fostului diplomat britanic animă spațiul public românesc, în mai mică măsură, comparativ cu importanța pe care o alocă mass-media evreiască. Conform legilor elaborate în România după 1989, orice cetățean român are dreptul la a-și revendica proprietățile sale sau moștenite pe care regimul comunist le-a confiscat în intervalul 1948-1989. Urmașii acestuia estimează valoarea despăgubirilor pe care statul român ar trebui să le plătească la o sumă care variază între 2 și 10 milioane de £. Inexactitatea surselor are la bază lipsurile documentare de care dau dovadă moștenitorii, cel mai vocal fiind strănepotul lui Jack Corbu, David Fresco Corbu, care consideră că mama sa, în calitate de singură urmașă ar trebui să încaseze întreaga sumă

⁵ Informații despre societățile britanice de navigație vezi în *Lloyd's Register of Shipping, vol. II, Wyman and sons, 1933, 885, 938, 995; Lloyd's Register of Shipping: Register book. Register of ships, vol. II, 1938, 29, 98, 181; și The British Corporation Register of Shipping and Aircraft, 1928, XXIV.*

⁶ Jack Corbu, 1912.

⁷ Tonegaru *et alii.*, 1920.

⁸ Corbu, 1912.

⁹ Zeletin, 1925, 31, 61.

speculată de aceștia. Interviuurile alocate presei din Marea Britanie¹⁰ arată un regim politic român postrevoluționar care relaționează puțin la nevoile foștilor proprietari deposedați de bunurile lor, cu toate că s-au realizat pași semnificativi în redresarea situațiilor de acest tip, lucru semnal chiar de petiționar. Autoritățile române invocă faptul că Hortense, soția lui Jack Corbu, ar fi renunțat la cetățenia română după ce în anul 1952 a fost forțată de autoritățile comuniste din România să cedeze activele societăților moștenite de la soțul său. Perioada în cauză a fost una în care conducerea de partid și de stat de la București exploata la maximum „chestiunea” apariției statului Israel. Beneficiile materiale oferite de israelieni în schimbul „eliberării din ghearele comuniste” a unor evrei români cu scopul stabilirii lor în Țara Sfântă nu a fost productivă și-n cazul lui Hortense Corbu. Aceasta a rămas cetățean român până la moartea sa în anul 1980¹¹. Asupra problemelor de față rămâne ca justiția și timpul să le rezolve într-o manieră sau alta.

Fig. 1 - Familia Corbu în Brăila, 1936 (de la stânga la dreapta):
Hortense, Jack, Argot și Roger

Sursă: Jennifer Lipman, „Romanian restitution is in the dock”. În: *The Jewish Chronicle Online*, 21 martie 2013, on-line pe: <http://www.thejc.com/news/uk-news/103633/romanian-restitution-dock> [accesat pe 10.07.2014].

Cert este că pe 6 iunie 1938 la sanatoriul central din București Jack Corbu a decedat. Bunurile sale au fost lăsate soției care a trebuit să

¹⁰ Lipman, 2013.

¹¹ Lipman, 2013.

facă față unui proces de succesiune semnalat și-n presa britanică din epocă¹². Numirea sa în funcția de viceconsul al Marii Britanii în unul dintre cele mai importante porturi europene, Brăila, demonstrează atât capacitatea managerială a acestuia, dar și posibilitatea acumulării unei averii substanțiale. Lucruri care peste decenii conduc la speculații și acțiuni precum cele ale urmașilor săi. Comerțul exterior al României cu Marea Britanie s-a menținut și-n perioada interbelică la valori aproximative cu cele anterioare primei conflagrații mondiale iar activitatea Comisiei Europene a Dunării cu sediul la Galați se întindea și pe sectorul fluvial al circumscripției consulare a lui Jack Corbu. Acesta a fost subalternul consulului din Galați care deținea și funcția de membru supleant al forului european care se preocupa de buna desfășurare a traficului pe sectorul maritim al Dunării.

Aceasta reprezintă doar o parte din ceea ce a semnat pentru români Jack Corbu. Cel mai important personaj al familiei sale. Un om care s-a aventurat într-un stat deloc primitiv pentru etnia sa dar care îi aduceau temerarului beneficii materiale pe care unii astăzi le estimează poate și la 10 milioane de £.

JACK CORBU, Deceased.

Pursuant to the Trustee Act, 1925.

ALL persons having claims against the estate of Jack Corbu late of 29 Str. Const. Berlescu Braila Roumania Engineer (who died at The Central Sanatorium Bucharest Roumania on the 6th day of June 1938 and of whose English estate letters of administration with the Will annexed were on the 27th day of April 1939 granted by the Principal Probate Registry to Midland Bank Executor and Trustee Company Limited as attorney of Hortense Jack Corbu) are required to send particulars thereof in writing to the undersigned on or before the 8th day of July next, after which date the administrator will proceed to distribute the assets, having regard only to the claims of which the administrator shall then have had notice.—Dated 1st day of May 1939.

**BADDELEY, WARDLAW and CO., 77,
Leadenhall Street, London, E.C.3, Solicitors
(171) for the said Administrator.**

Fig. 2 – Anunț din presa engleză privind decesul lui Jack Corbu
Sursă: „The London Gazette”, 5 mai 1939

¹² *The London Gazette*, 5 mai 1939, 3045.

Tabelul 1
Corpul consular din Brăila în anul 1933 [2]

Nr. crt.	Statul reprezentat	Numele reprezentantului diplomatic	Adresa reprezentanței/ reprezentantului diplomatic/e
1	Anglia	Jack Corbu	Str. Împ. Traian nr. 7
2	Belgia	Eugen Van Roy	Str. Rosetti nr. 6
3	Cehoslovacia	Dr. Braun	P-ța Dum. Ionescu nr. 4
4	Danemarca	Jack Corbu	Str. Împ. Traian nr. 7
5	Franța	Michel Boscoff	Str. Grădinei Publice nr. 94
6	Germania	Jean Bessi	Str. Împ. Traian nr. 42
7	Grecia	M. Sechelaridis	Str. Școalei Publice nr. 2
9	Italia	Vicenzo Gulli	Str. Grădinei Publice nr. 4
8	Iugoslavia	Dr. Ivan Bozic	Str. Bolintineanu nr. 15
10	Norvegia	A. B. Mendl	Str. Cojocari nr. 12
11	Olanda	P. Costerus	Str. Rubinilor nr. 3
12	Portugalia	D. Teodosatos	Str. Galați nr. 7
13	Suedia	Keneth Archbold	Fața Portului nr. 15

Tabelul 2
Corpul consular din Brăila în anii 1937-1938 [2]

Nr. crt.	Statul reprezentat	Numele reprezentantului diplomatic	Adresa reprezentanței/ reprezentantului diplomatic/e
1	Belgia	Eugene van Roy	Piața Furtunei nr. 11
2	Cehoslovacia	Dr. Braun	Str. Pensionatului
3	Danemarca	Jack Corbu	Str. Împ. Traian
4	Franța	Boscoff	Str. General Praporgescu
5	Germania	Jonny Besi	Str. Împ. Traian
6	Grecia	Sakelaridis	Str. Nicolae Filipescu
7	Italia	Pancaldi	Str. General Praporgescu nr. 4
8	Marea Britanie	Jack Corbu	Str. Împ. Traian
9	Norvegia	Alfredo B. Mendl	Str. Pensionatului
10	Olanda	Petrus Costeruss	Str. Rubinelor
11	Panama	Conrad Grupper	Str. Fața Portului
12	Portugalia	Teodosatos	Str. Unirei

Bibliografie

Arhivele Naționale ale României, Serviciul Județean Brăila [SJAN BR], fond *Prefectura județului Brăila*, dos. nr. 82/1923, f. 78-79.

Constantin, Cristian. „Activități și rapoarte diplomatice cu privire la orașul și portul Brăila (1919–1940)”. În: *Analele Brăilei – seria nouă*, XII, 2012a, p. 197-215.

Constantin, Cristian. „Etniile din Brăila – o problemă Europeană (1919-1940)”. În: „...*Greci, evrei, ruși lipoveni, turci... Brăila. Reactivarea memoriei culturale a orașului*”, ed.: Camelia Hristian, Ghena Pricop și Evdochia Smaznov, Editura Istros a Muzeului Brăilei, Brăila, 2012b, p. 439-460.

Corbu, Jack. *Chestiunea înființării unei linii maritime sub pavilion român*, Atelierele tipografice ale ziarului Presa Lucrătorii Asociați, 1912.

Corbu, Jack. „Transporturile pe apă. Rentabilitatea șlepurilor. În: *Expresul*, an VII, nr. 93, Brăila, 20 mai 1912.

Lipman, Jennifer. „Romanian restitution is in the dock”. În: *The Jewish Chronicle Online*, 21 martie 2013. <http://www.thejc.com/news/uk-news/103633/romanian-restitution-dock> [accesat pe 10.07.2014].

Lloyd's Register of Shipping, vol. II, Wyman and sons, 1933.

Lloyd's Register of Shipping: Register book. Register of ships, vol. II, 1938.

Mason, Pat. „Roger Fresco-Corbu, 1912-1999”. În: *Journal of Conchology*, 37, 2012, p.99–100. <http://www.conchsoc.org/eminent/Fresco-Corbu-R.php> [acesat pe 10.07.2014].

The British Corporation Register of Shipping and Aircraft, 1928.

The Foreign Office List and Diplomatic and Consular Year Book, Harrison and sons., 1940.

The Glasgow University Calendar, 1906.

The London Gazette, 5 mai 1939, 3045.

Tonegaru, Constantin; Eder, Gustav; Corbu, Jack. *Semaforul Dunărei și al Mării Negre*, Brăila, 1920.

Zeletin, Ștefan, *Burghezia română. Originea și rolul ei istoric*, București, 1925.